

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМ ДОПРИЗОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В КРАЇНАХ НАТО: ПРОБЛЕМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ

Донник Р.А., Цимбалюк Ж.О.

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди,

Україна, м. Харків,

donnyk77rus@gmail.com, zhanna.tzymbaliuk@gmail.com

Анотація. Системи допризовної підготовки в країнах НАТО є важливим елементом забезпечення національної безпеки та формування мобілізаційного резерву. Дослідження аналізує існуючі моделі допризовної підготовки, їхні досягнення та проблеми, а також перспективи адаптації найкращих практик до українських реалій. Основну увагу приділено питанням професіоналізації, мотивації молоді до військової служби, інтеграції цивільної та військової підготовки, а також впровадженню сучасних технологій у навчальний процес.

Ключові слова: допризовна підготовка, НАТО, національна безпека, військова освіта, патріотичне виховання, мобілізаційний резерв, гібридні загрози, кібербезпека, інноваційні технології.

Вступ. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю вдосконалення системи допризовної підготовки в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Країни НАТО мають різні моделі військової підготовки молоді, які можна поділити на обов'язкові, добровільні та змішані. Аналіз ефективності цих підходів дозволяє визначити оптимальні рішення для адаптації в Україні.

Мета дослідження – оцінити ефективність систем допризовної підготовки в країнах НАТО, виокремити їхні проблеми та досягнення, а також визначити можливості адаптації передового досвіду для вдосконалення української системи підготовки молоді.

Результати дослідження та їх обговорення. В ході теоретичного аналізу визначено досягнення систем допризовної підготовки в країнах НАТО [1, 3, 5], а саме:

– професіоналізація збройних сил – програми, такі як JROTC у США та Cadets de la Défense у Франції, формують дисципліну, лідерські якості та базові військові навички серед молоді;

– розвиток резервних сил – країни з гібридними моделями (Литва, Швеція, Естонія) формують мобільні резерви, що можуть швидко реагувати на кризи;

– інтеграція військової та цивільної підготовки – курси з цивільного захисту, основ виживання та кібербезпеки впроваджуються у військові навчальні програми;

– підвищення патріотичної свідомості – завдяки системі військово-патріотичного виховання підвищується рівень національної ідентичності молоді.

Проте, в системі допризовної підготовки в країнах НАТО простежуються недоліки та проблеми [2, 4]:

– низький рівень зацікавленості серед молоді – у деяких країнах (наприклад, Німеччині) після скасування обов'язкової служби спостерігається зниження інтересу до військової підготовки;

– політичні суперечки щодо необхідності військової підготовки – у деяких країнах тривають дебати щодо правомірності обов'язкової військової освіти та участі молоді у військових таборах;

– дискримінація за статтю – хоча у ряді країн НАТО запроваджено рівні умови для чоловіків і жінок, залишаються певні обмеження для участі жінок у військових навчаннях;

– адаптація до сучасних загроз – зростання кіберзагроз вимагає змін у навчальних програмах для підготовки молоді до інформаційних воєн.

Висновки. Аналіз систем допризовної підготовки в країнах НАТО показав ефективність змішаних моделей, які поєднують військову та

цивільну підготовку.

Для підвищення ефективності системи в Україні необхідно адаптувати міжнародний досвід, інтегрувати нові методи навчання та створити мотиваційні механізми для залучення молоді.

Список джерел інформації:

1 Богунов, С., Вавілова, Н., & Приходько, Ю. (2019). Підготовка військових фахівців у збройних силах Франції. *Військова освіта*, 1, 43-56.

2 Berzina, I. (2020). From 'total' to 'comprehensive' national defence: the development of the concept in Europe. *Journal on Baltic Security*, 6(2), 7-15.
[DOI: 10.2478/jobs-2020-0006](https://doi.org/10.2478/jobs-2020-0006).

3 Kreija-Gaikste, S., & Katane, I. (2021). Multidimensional and multifunctional content of national defence training in latvian schools. *Research for Rural Development*, 36, 337-343. URL:
<https://doi.org/10.22616/rrd.27.2021.048>

4 Shchypanskyi, P. V., Tymoshenko, R. I., & Salkutsan, S. M. Формування нової парадигми військової освіти. *Наука і оборона*, 2, 37-42.

5 Treverton, G. F., Thvedt, A., Chen, A. R., Lee, K., & McCue, M. (2018). Addressing Hybrid Threats. Stockholm: Swedish Defence University. URL: <https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2018/05/Treverton-AddressingHybridThreats.pdf>